

Yana Zakharchuk

Uniwersytet Jagielloński

 <https://orcid.org/0009-0006-4134-6755>

 yana1.zakharchuk@student.uj.edu.pl

ADAPTACJA STUDENTÓW Z UKRAINY W POLSCE

ADAPTATION OF UKRAINIAN STUDENTS IN POLAND

DOI: 10.24917/ycee.12822

Streszczenie: Artykuł dotyczy problemów adaptacyjnych studentów z Ukrainy studiujących na polskich uczelniach. Zidentyfikowano główne trudności, z jakimi zmagają się cudzoziemcy w początkowym okresie studiów, ze szczególnym uwzględnieniem roli znajomości języka polskiego. Wyniki badań przeprowadzonych wśród 30 studentów wskazują na trudności językowe, społeczne i psychologiczne, a także problemy związane z zakwaterowaniem oraz funkcjonowaniem instytucji publicznych. Zwrócono uwagę na istotne bariery utrudniające proces adaptacji.

Słowa kluczowe: adaptacja, studenci zagraniczni, migranci, studenci z Ukrainy, bariera językowa, integracja, problemy adaptacyjne, studia w Polsce

Abstract: The article addresses the adaptation problems of Ukrainian students studying at Polish universities. The main difficulties faced by foreign students in the initial period of their studies were identified, with particular emphasis on the role of proficiency in the Polish language. The results of a study conducted among 30 students indicate linguistic, social, and psychological difficulties, as well as problems related to accommodation and the functioning of public institutions. Attention was also drawn to significant barriers hindering the adaptation process.

Keywords: adaptation, international students, migrants, Ukrainian students, language barrier, integration, adaptation problems, studying in Poland

Wprowadzenie

Na polskich uczelniach wyższych corocznie kształcą się cudzoziemcy, których liczba rośnie i wśród których jedną z najliczniejszych grup stanowią studenci z Ukrainy. Długotrwały pobyt w obcym kraju wiąże się z koniecznością przystosowania się do nowych warunków życia i nauki. Proces ten przebiega pod wpływem określonych

mechanizmów integracyjnych i obejmuje kilka etapów, z których jednym z kluczowych jest adaptacja.

Przedmiotem artykułu są problemy adaptacyjne cudzoziemców studiujących na polskich uczelniach, ze szczególnym uwzględnieniem studentów z Ukrainy. Celem opracowania jest identyfikacja trudności występujących w początkowym okresie studiów, w tym związanych z poziomem znajomości języka polskiego.

Podjęcie tej problematyki uzasadnia rosnąca liczba studentów zagranicznych w Polsce, zwłaszcza pochodzenia ukraińskiego. Analiza opiera się na badaniach dotyczących migracji oraz adaptacji studentów w nowym środowisku społeczno-kulturowym, a także na przeglądzie podstawowych pojęć i uwarunkowań prawnych związanych z pobytom cudzoziemców w Polsce.

W celu identyfikacji głównych problemów adaptacyjnych studentów z Ukrainy, określenia ich znaczenia oraz analizy wpływu znajomości języka polskiego na proces przystosowania do warunków studiowania w Polsce przeprowadzono badanie, którego wyniki przedstawiono w artykule.

1. Teoretyczne uwarunkowania adaptacji studentów cudzoziemców w Polsce

W ujęciu definicyjnym student to „osoba studiująca na wyższej uczelni” (Słownik języka polskiego PWN, b.d.) oraz osoba kształcąca się na studiach pierwszego, drugiego stopnia lub jednolitych studiach magisterskich (Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r., poz. 742).

Studenci z Ukrainy funkcjonują w Polsce jako cudzoziemcy, a zarazem migranci. Zgodnie z przepisami prawa cudzoziemcem jest osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego (Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, art. 3), co potwierdzają również definicje GUS (GUS, 2019, s. 15). Pojęcie migrant ma szerszy zakres i obejmuje zarówno migracje międzynarodowe, jak i wewnętrzne. W kontekście niniejszej pracy kluczowe znaczenie ma kategoria migrantów edukacyjnych, czyli osób podejmujących studia poza krajem pochodzenia.

W literaturze wyróżnia się różne kryteria podziału cudzoziemców, m.in. ze względu na obywatelstwo, kraj pochodzenia oraz cel przyjazdu (Białas, 2015; Chmielecka, 2023). Szczególnie istotne jest rozróżnienie migrantów według motywów przyjazdu, takich jak migracja zarobkowa,

uchodźstwo czy edukacja. W niniejszym opracowaniu uwaga koncentruje się na tej ostatniej grupie.

Dane statystyczne wskazują, że obywatele Ukrainy stanowią jedną z najliczniejszych grup cudzoziemców w Polsce. Szacuje się, że liczba imigrantów wynosi ok. 3,5–4 mln, z czego 60–75% to obywatele Ukrainy (Piekutowski, 2023). Dane instytucjonalne (UdSC, 2025, ZUS) potwierdzają wysoką skalę ich obecności oraz rosnące znaczenie tej grupy (Ditrich, 2024).

Pobyt cudzoziemców w Polsce regulowany jest przez przepisy prawa krajowego i międzynarodowego, w tym Konstytucję RP (art. 37), ustawę o cudzoziemcach z 2013 r. oraz regulacje unijne dotyczące swobodnego przepływu osób. Cudzoziemcy podlegają ochronie prawnej, jednak ich sytuacja zależy od spełnienia określonych wymogów formalnych.

Warunki wjazdu i pobytu cudzoziemców w Polsce określają przepisy ustawy o cudzoziemcach (Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, art. 98) oraz regulacje Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Kluczową rolę w procesie legalizacji pobytu odgrywa Urząd do Spraw Cudzoziemców oraz urzędy wojewódzkie. Procedury te stanowią istotny element doświadczenia adaptacyjnego studentów zagranicznych.

Adaptacja stanowi jeden z etapów procesu integracji migrantów. Według M. Budyty-Budzyńskiej (2011) obejmuje on cztery fazy: separację, adaptację, integrację i asymilację. Adaptacja oznacza początkowe przystosowanie się do nowych warunków życia, w tym środowiska społecznego, kulturowego i językowego.

Proces ten ma charakter wielowymiarowy i obejmuje różne sfery funkcjonowania jednostki. W niniejszym opracowaniu wyróżnia się cztery podstawowe wymiary adaptacji: kulturowy, społeczny, ekonomiczny oraz edukacyjny (opracowanie własne). Istotnym elementem jest również akulturacja, rozumiana jako proces przyswajania elementów kultury społeczeństwa przyjmującego (Kozula, 2018).

Adaptacja studentów zagranicznych wiąże się zarówno z aspektami społeczno-kulturowymi, jak i psychologicznymi. Jak wskazuje A. Baranowska (2015), dotyczy ona zdolności do funkcjonowania i nawiązywania relacji w nowym środowisku. Jednocześnie proces ten zależy od wielu czynników, takich jak poziom znajomości języka, wsparcie instytucjonalne czy postawy społeczne.

Na podstawie literatury przedmiotu (Baranowska, 2015; Budyta-Budzyńska, 2011; Kozula, 2018) oraz obserwacji można wyróżnić główne grupy problemów adaptacyjnych studentów zagranicznych.

Do najważniejszych należą bariery językowe, obejmujące trudności komunikacyjne oraz problemy ze zrozumieniem zajęć dydaktycznych. Istotne są również różnice kulturowe, utrudniające funkcjonowanie w nowym środowisku społecznym. Kolejną grupę stanowią trudności formalno-administracyjne, związane ze skomplikowanymi procedurami prawnymi i biurokracją.

Znaczącą rolę odgrywają także czynniki ekonomiczne, w tym wysokie koszty życia i ograniczone możliwości zatrudnienia. Wymieniane są również problemy społeczne, takie jak izolacja, trudności w nawiązywaniu relacji czy brak poczucia przynależności. W obszarze akademickim pojawiają się wyzwania wynikające z różnic w systemie edukacji oraz oczekiwaniach wobec studentów.

Dodatkowo wskazuje się na zjawiska dyskryminacji, trudności zdrowotne, w tym psychologiczne oraz problemy logistyczne, takie jak zakwaterowanie czy funkcjonowanie w systemie transportowym. Problemy te często współwystępują i wzajemnie się wzmacniają, wpływając na przebieg procesu adaptacji.

Adaptacja studentów cudzoziemców w Polsce jest procesem złożonym i wielowymiarowym. Obejmuje zarówno przystosowanie do warunków życia i nauki, jak i funkcjonowanie w nowym kontekście społecznym i kulturowym. Identyfikacja głównych barier stanowi podstawę do dalszych badań empirycznych oraz projektowania skutecznych form wsparcia tej grupy.

2. Badanie kwestionariuszowe studentów z Ukrainy

Celem przeprowadzonych badań było zidentyfikowanie problemów, na które napotykają studenci z Ukrainy podczas studiów na uniwersytetach w Polsce oraz ustalenie stopnia ich wpływu, a także zrozumienie ścieżki edukacyjnej osób studiujących i ich kontaktu z językiem polskim – zarówno formalnego, jak i nieformalnego.

Wśród problemów, z którymi mierzą się studenci i które zostały wymienione na podstawie analizy literatury przedmiotu, do badania wybrano następujące kwestie: bariery językowe, adaptacja kulturowa, formalności biurokratyczne, wysokie koszty utrzymania i pobytu, izolacja społeczna, problemy akademickie związane z przebiegiem nauki, dyskryminacja i nietolerancja, problemy zdrowotne, problemy logistyczne.

Do przeprowadzenia badań własnych zastosowano metodę sondażu diagnostycznego w strategii mieszanej (ilościowo-jakościowej). Technika zbierania danych był kwestionariusz ankiety skierowany do osób w wieku od 14 lat wzwyż, pochodzenia ukraińskiego, które obecnie podejmują lub podejmowały studia na polskich uczelniach oraz przebywają na terytorium Polski.

Kwestionariusz został przygotowany w języku ukraińskim ze względu na zróżnicowany poziom znajomości języka polskiego wśród respondentów, w tym osób studiujących w języku angielskim.

Badanie przeprowadzono w Polsce w dniach od 16 do 23 kwietnia 2025 roku za pośrednictwem Internetu. Do zbierania danych wykorzystano elektroniczną wersję kwestionariusza, przygotowaną za pomocą narzędzia Google Forms. Prośba o wypełnienie ankiety została skierowana do 40 osób, z których 30 wzięło udział w badaniu.

2.1. Charakterystyka próby badawczej

Grupę respondentów stanowili studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego studiujący na kierunku

„Studia polskie dla cudzoziemców” oraz studenci, którzy w ciągu ostatnich 5 lat korzystali z usług jednej z ukraińskich firm pośredniczących w rekrutacji na polskie uczelnie. Zebrane informacje o respondentach zostały opracowane w taki sposób, aby uniemożliwić jakąkolwiek identyfikację uczestników sondażu.

W badaniu wzięło udział 30 osób. Wśród nich 3,3% stanowiły osoby w wieku 14–17 lat, 83,3% w wieku 18–24 lata, 6,7% w wieku 25–34 lata, a 6,7% miało 35 lat lub więcej. Kobiety stanowiły 56,7% badanych, natomiast mężczyźni – 43,3%. Zdecydowana większość respondentów pochodzi z centralnej części Ukrainy.

Pod względem długości pobytu w Polsce 10% uczestników badania przebywało w kraju krócej niż rok. Od jednego do dwóch lat mieszkało 13% respondentów, natomiast 10% ankietowanych deklaroowało pobyt trwający od 2 do 3 lat. Po rozpoczęciu pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę do Polski wyemigrowało 44% badanych, a 23% respondentów przyjechało przed 2022 rokiem. W momencie badania studiowało 86,6% badanych, dla większości było to pierwsze doświadczenie edukacyjne.

2.2. Kwestionariusz ankiety

Kwestionariusz przeprowadzonego badania składa się z 40 pytań. Wśród nich znajduje się 10 pytań zamkniętych, 18 półotwartych z możliwością wpisania własnych propozycji przez respondentów, 5 wielokrotnego wyboru, 3 pytania zawierają skalę oceny wpływu czynników, a 4 pytania są otwarte.

Metryczka ankiety zawiera 6 pytań dotyczących wieku, płci, regionu pochodzenia, terminu zamieszkania migrantów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz pytania o obecne i poprzednie doświadczenia studenckie respondentów.

Główna część badawcza kwestionariusza obejmuje 34 pytania. Analizie poddawane są zagadnienia znajomości języka polskiego u studentów w momencie przyjazdu do Polski, motywacje oraz

wybór Polski jako kraju studiów, a także problemy o charakterze materialnym i niematerialnym, z jakimi borykają się studenci.

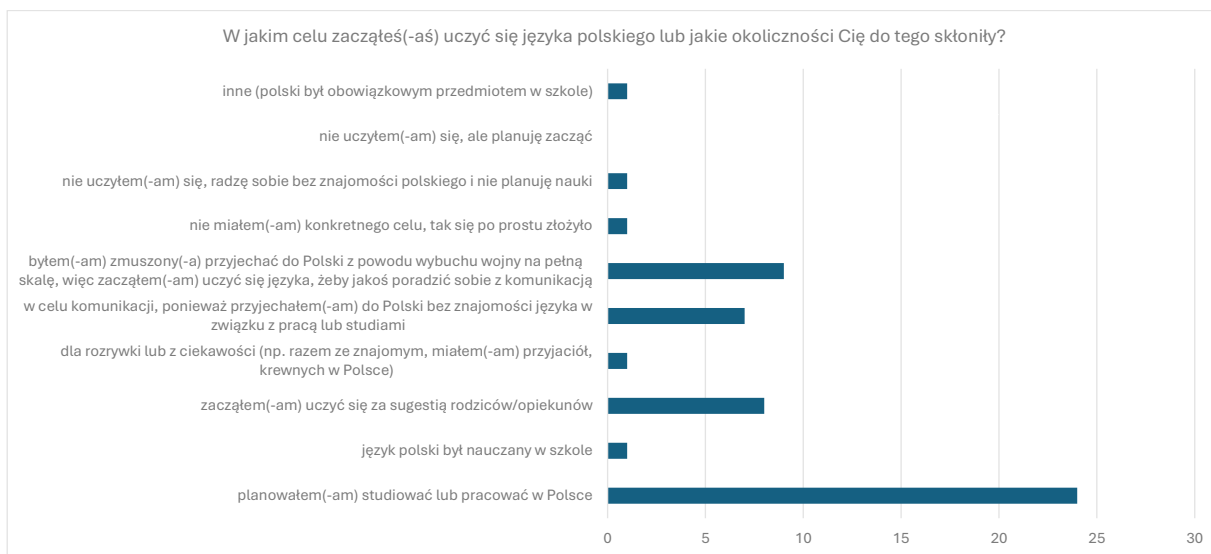
Pytania części badawczej można warunkowo podzielić na następujące grupy: badanie poziomu znajomości języka polskiego i jego wykorzystania w różnych sytuacjach, wybór i ocena Polski jako kraju studiów, zagadnienia adaptacji kulturowej, izolacja społeczna migrantów, problemy administracyjne, problemy finansowe, problemy mieszkaniowe, doświadczenia dyskryminacyjne, przystosowanie do nowego systemu edukacyjnego, bariery w dostępie do usług, zagadnienia medyczne, problemy logistyczne, problemy psychologiczne.

2.3. Wyniki badania

W celu zwiększenia przejrzystości analizy wybrane wyniki o szczególnym znaczeniu dla problematyki adaptacji studentów przedstawiono dodatkowo w formie wykresów.

Analiza wyników badań dotyczących poziomu znajomości języka polskiego w momencie rekrutacji oraz warunków studiowania wskazuje, że zdecydowana większość respondentów kształci się w języku polskim, mniejsza część respondentów kształci się w języku angielskim albo realizuje studia równoległe w języku polskim i angielskim. W odniesieniu do początków nauki języka polskiego większość respondentów (60%) rozpoczęła ją jeszcze w Ukrainie.

Analiza motywacji do nauki języka polskiego wskazuje, że najczęściej była ona związana z planami podjęcia studiów lub pracy w Polsce (80% wskazań). Istotną przyczyną była także sytuacja związana z wojną i koniecznością przymusowego przyjazdu do Polski, co wskazało 30% respondentów. Ponadto 26,7% badanych rozpoczęło naukę języka zgodnie z decyzją rodziców lub opiekunów prawnych, a 23,3% uczyło się go w celach komunikacyjnych po przyjeździe do Polski bez wcześniejszej znajomości języka. Ze względu na wieloczynnikowy charakter motywacji do

Wykres 1. Cel rozpoczęcia nauki języka polskiego

Źródło: badania własne.

nauki języka polskiego dane przedstawiono również w formie graficznej na wykresie 1.

Szczegółowa analiza motywacji do nauki języka polskiego wskazuje, że spośród 24 respondentów deklarujących planowanie studiów lub pracy w Polsce, 10 osób nie wskazało żadnych dodatkowych motywów. W grupie 9 badanych, którzy rozpoczęli naukę języka w związku z przymusowym przyjazdem do Polski, 4 osoby uznały ten czynnik za główny, natomiast pozostałe 5 wskazało, że już wcześniej planowały podjęcie studiów lub pracy w Polsce.

W przypadku respondentów uczących się języka zgodnie z decyzją rodziców lub opiekunów (8 osób), zdecydowana większość (7 osób) również deklarowała wcześniejsze plany edukacyjne lub zawodowe związane z Polską. Pojedyncze odpowiedzi wskazują dodatkowo na wpływ edukacji szkolnej oraz potrzeby komunikacyjne jako uzupełniające motywacje. Jednocześnie odnotowano przypadek osoby, która rozpoczęła naukę wyłącznie z inicjatywy rodziny, bez sprecyzowanych własnych planów, co jednak może pośrednio świadczyć o planowanej ścieżce edukacyjnej.

Respondenci wskazujący naukę języka w celach komunikacyjnych (7 osób) najczęściej łączyli tę motywację z innymi, wcześniej wymienionymi czynnikami. Sporadycznie pojawiały się również odpowiedzi dotyczące nauki języka w ramach obowiązkowego programu szkolnego, przy czym osoby te także planowały studia w Polsce. Marginalny charakter miały motywacje związane z ciekawością lub rozrywką, które również współwystępowały z planami edukacyjnymi lub zawodowymi. Odnotowano ponadto pojedyncze przypadki braku jasno określonego celu nauki oraz brak nauki języka polskiego w ogóle.

Zebrane dane wskazują, że w zdecydowanej większości przypadków decyzja o nauce języka polskiego była powiązana z wcześniejszymi planami edukacyjnymi lub zawodowymi respondentów bądź ich rodzin.

Analiza form nauki języka polskiego pokazuje, że najczęściej wybieranymi były kursy językowe realizowane w Ukrainie (33,3%) oraz indywidualne zajęcia z nauczycielem (26,7%). Kursy organizowane w Polsce wskazało 13,3% badanych. Nieliczni respondenci korzystali z bezpłatnych kursów dla uchodźców lub podejmowali naukę

samodzielną. Pojedyncze osoby wskazały także rok przygotowawczy na uczelni, naukę w szkole w Ukrainie lub w polskiej szkole. Wyniki te sugerują preferencję dla bardziej systematycznych, długoterminowych form nauki języka.

Najczęściej wskazywaną formą realizacji zajęć były lekcje online (43,3%), część respondentów łączyła tę formę z nauką stacjonarną. Wyłącznie w trybie stacjonarnym uczyło się 36,7% badanych.

W zakresie wykorzystywanych materiałów dydaktycznych dominował podręcznik „Krok po Kroku”, z którego korzystała ponad połowa respondentów (53,3%). Materiały przygotowywane przez nauczycieli wykorzystywało 16,7% badanych, natomiast podręcznik „Hurra!!! Po polsku” wskazało 10% respondentów. Część uczestników korzystała z innych materiałów lub nie pamiętała nazw podręczników.

Uzyskane dane pozwalają stwierdzić, że najczęściej stosowaną formą oceny kompetencji językowych była weryfikacja przeprowadzana bezpośrednio przez uczelnie, natomiast jedynie niewielka część badanych posiadała państwowe certyfikaty. Poziom znajomości języka większości respondentów mieścił się między A2 a B2, przy czym dominował poziom użytkownika samodzielnego (B1–B2) zgodnie z klasyfikacją ESOKJ. Państwowy egzamin językowy zdawało jedynie 10% osób.

O wyborze Polski jako kraju studiów decydowały przede wszystkim zasady rekrutacji na uczelnie wyższe. Respondenci podkreślali przede wszystkim możliwość rozpoczęcia studiów bez egzaminów wstępnych oraz bez konieczności odbywania roku przygotowawczego. Dziesięć osób uznało za istotną możliwość podjęcia studiów bezpośrednio po ukończeniu szkoły, a osiem wskazało brak egzaminów wstępnych jako ważny czynnik decyzyjny. Istotne znaczenie przypisywano także uznawalności i prestiżowi polskiego dyplomu na rynku pracy, co podkreśliło osiem osób.

Większość respondentów pozytywnie oceniała swoje doświadczenia związane ze studiami. 73,3% badanych zadeklarowało całkowite zadowolenie lub określiło je jako raczej pozytywne.

W odniesieniu do rozumienia wykładów prowadzonych w języku polskim jedynie pojedyncze osoby doświadczały częstych trudności. Największa grupa respondentów deklarowała, że problemy te pojawiają się sporadycznie lub bardzo rzadko, co wskazuje na ogólnie wystarczający poziom przygotowania językowego. Nie stwierdzono wyraźnej zależności między deklarowanym poziomem znajomości języka a stopniem rozumienia treści zajęć, co można tłumaczyć zróżnicowanym poziomem trudności programów studiów oraz specyfiką poszczególnych kierunków.

Znaczna część respondentów doświadczała natomiast trudności w kontaktach z instytucjami oficjalnymi. Problemy te występowały wielokrotnie lub kilkakrotnie u ponad połowy badanych, co może wynikać zarówno z ograniczonej znajomości specjalistycznego języka, jak i z braku wiedzy na temat funkcjonowania instytucji oraz obowiązujących procedur.

Różnice kulturowe nie stanowiły istotnej bariery adaptacyjnej. Jedynie niewielka część respondentów odczuwała z tego powodu dyskomfort, przy czym większość badanych deklarowała jedynie sporadyczne trudności w rozumieniu zwyczajów czy humoru w sytuacjach nieformalnych.

W zakresie spraw formalnych związanych z legalizacją pobytu większość respondentów nie napotykała większych trudności, choć część wskazywała na pojedyncze problemy. Może to wynikać z braku wcześniejszego doświadczenia w załatwianiu tego typu spraw. Jednocześnie ocena obsługi w instytucjach publicznych i prywatnych była pozytywna, co sugeruje stosunkowo wysoki poziom wsparcia dla cudzoziemców.

Trudności finansowe występowały wśród części badanych, jednak nie miały charakteru powszechnego. Część respondentów była zmuszona do ograniczenia wydatków lub zmiany miejsca zamieszkania, a niektórzy okresowo odczuwali brak środków na podstawowe potrzeby. Jednocześnie większość badanych nie doświadczała poważniejszych problemów finansowych, co może świadczyć o relatywnie stabilnej sytuacji

ekonomicznej tej grupy. Występujące trudności można wiązać nie tylko z poziomem dochodów, lecz także z ograniczonym doświadczeniem w samodzielnym zarządzaniu finansami.

Problem wyobcowania występował wśród studentów w różnym stopniu. Jedynie 20% respondentów deklarowało, że nigdy nie odczuwało takiego stanu. Wśród osób współpracujących z polskimi studentami część badanych doświadczała dyskomfortu wielokrotnie lub kilkakrotnie, jednak istotna grupa nie miała takich doświadczeń lub nie posiadała wystarczających kontaktów, co wskazuje na zróżnicowany poziom integracji. Wśród respondentów, którzy rzeczywiście współpracowali w grupach, większość przynajmniej sporadycznie odczuwała trudności w relacjach, co może wynikać z barier językowych, czynników psychologicznych lub ograniczonej integracji społecznej.

Niski poziom uczestnictwa w życiu akademickim potwierdza istnienie problemu integracji. Żaden z badanych nie deklarował częstego udziału w wydarzeniach uczelnianych, a większość uczestniczyła w nich sporadycznie. Może to wskazywać na ograniczone zaangażowanie w życie społeczne uczelni, mimo potrzeby adaptacji w nowym środowisku.

W zakresie funkcjonowania w systemie edukacyjnym respondenci rzadko napotykali poważne trudności. Ewentualne problemy miały charakter incydentalny i nie wpływały znacząco na przebieg studiów. Jednocześnie ponad połowa badanych przynajmniej raz zetknęła się z przejawami dyskryminacji, choć najczęściej były to sytuacje jednostkowe.

Trudności z funkcjonowaniem w systemie opieki zdrowotnej oraz komunikacji miejskiej wynikały przede wszystkim z braku wiedzy, a nie z niedostatecznej znajomości języka. Respondenci wskazywali problemy z orientacją w procedurach, znalezieniem odpowiednich instytucji czy poruszaniem się w systemie transportowym.

W obszarze wsparcia psychologicznego ponad połowa respondentów deklarowała potrzebę pomocy, przy czym najczęściej korzystano ze

wsparcia nieformalnego, takiego jak rodzina i znajomi. Część badanych nie poszukiwała pomocy lub nie wiedziała, gdzie można ją uzyskać.

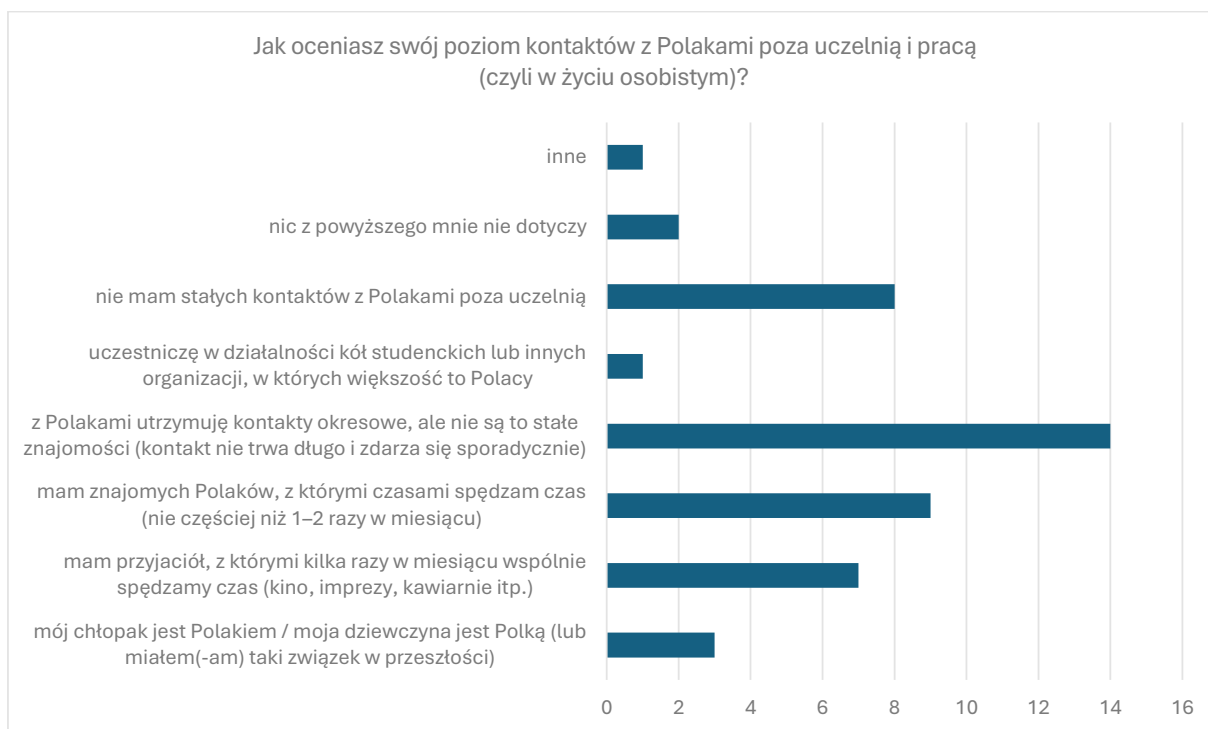
Analiza przygotowania do samodzielnego życia wskazuje, że większość respondentów była świadoma wyzwań związanych z wyjazdem i dobrze radziła sobie z codziennymi obowiązkami. Problemy związane z organizacją życia codziennego, takie jak wyżywienie czy zarządzanie finansami, występowały, jednak rzadko były oceniane jako poważne. Jednocześnie część badanych wskazywała trudności w gospodarowaniu budżetem oraz sporadyczne konflikty związane z warunkami mieszkaniowymi.

Większość badanych nie odczuwała istotnych trudności związanych z adaptacją do systemu edukacji ani organizacją procesu studiowania. Wysoki poziom odpowiedzialności za obowiązki akademickie oraz brak poważnych problemów z warunkami mieszkaniowymi świadczą o stosunkowo dobrej adaptacji w tych obszarach.

Znacznie większe znaczenie miały natomiast czynniki psychologiczne. Większość respondentów doświadczała poczucia samotności w różnym stopniu, a także pojawiała się u nich chęć powrotu do kraju. Wskazuje to na istotną rolę wsparcia emocjonalnego w procesie adaptacji.

Problemy mieszkaniowe dotyczyły przede wszystkim konieczności zmiany miejsca zamieszkania, wysokich kosztów zakwaterowania oraz niepewności związanej z dostępnością miejsc w akademikach. Jednocześnie większość respondentów nie podejmowała pracy w początkowym okresie studiów, co może świadczyć o względnej stabilności finansowej.

Uzyskane wyniki wskazują również na ograniczony poziom integracji ze społecznością lokalną. Większość respondentów deklarowała bardzo niski poziom kontaktów poza uczelnią, co wskazuje na utrzymujące się bariery w pełnej adaptacji społecznej studentów zagranicznych. Kontakty z lokalną społecznością uznano za jeden z najważniejszych wskaźników integracji społecznej studentów zagranicznych, dlatego wyniki przedstawiono również w postaci wykresu 2.

Wykres 2. Kontakty z lokalną społecznością

Źródło: badania własne.

Relacje społeczne respondentów charakteryzowały się niskim poziomem trwałej integracji ze środowiskiem polskim. Połowa badanych deklarowała brak jakichkolwiek kontaktów z Polakami, natomiast wśród osób, które takie relacje nawiązały, większość nie ma charakteru trwałego. W przypadkach, gdy udało się zbudować bardziej stabilne relacje, proces ten najczęściej trwał krócej niż pół roku, a kontakty miały głównie charakter osobisty.

W odpowiedziach otwartych respondenci wskazywali najczęstsze trudności związane z funkcjonowaniem w nowym środowisku. Do najbardziej problematycznych obszarów zaliczono kwestie zakwaterowania, procedury biurowe i administracyjne, funkcjonowanie transportu publicznego, legalizację pobytu oraz doświadczenia związane z dyskryminacją.

Respondenci wskazali również działania, które mogłyby wspierać proces adaptacji i sprzyjać nawiązywaniu relacji społecznych. Najczęściej proponowano organizację nieformalnych inicjatyw

integracyjnych, takich jak kluby konwersacyjne, wyjazdy integracyjne, kluby dyskusyjne czy wydarzenia kulturalne. Zwracano także uwagę na potrzebę organizacji zajęć językowych oraz działań informacyjnych, obejmujących wprowadzenie do funkcjonowania uczelni i instytucji publicznych, co mogłoby ułatwić orientację w nowym środowisku.

Podsumowanie

Wyniki badań wskazują, że bariery językowe nie stanowią kluczowej przeszkody w procesie adaptacji studentów z Ukrainy w Polsce. Trudności językowe dotyczyły głównie słownictwa specjalistycznego oraz kontaktów z instytucjami publicznymi.

Istotną rolę w wyborze Polski odegrały korzystne zasady rekrutacji oraz uznawalność dyplomu. Respondenci deklarowali wysoki poziom zadowolenia ze studiów, a różnice kulturowe nie

stanowiły istotnej bariery adaptacyjnej. Jednocześnie zauważalny jest niski poziom integracji społecznej oraz ograniczone kontakty z Polakami.

Trudności pojawiają się przede wszystkim w obszarze funkcjonowania instytucji publicznych i wynikają z braku wiedzy o procedurach. Mimo stosunkowo stabilnej sytuacji finansowej badani wskazywali na wysokie koszty życia, zwłaszcza zakwaterowania, oraz problemy z zarządzaniem budżetem.

Istotnym obszarem trudności są również problemy psychologiczne, często związane z poczuciem wyobcowania, doświadczeniami dyskryminacji oraz konfliktami w miejscu zamieszkania.

Podsumowując, do głównych problemów adaptacyjnych należą: niedostateczna znajomość słownictwa specjalistycznego, izolacja społeczna i samoizolacja, brak wiedzy o funkcjonowaniu instytucji publicznych, problemy mieszkaniowe oraz trudności natury psychologicznej.

Zgodnie z wynikami badania do analizowanych wcześniej grup trudności można dodać problemy mieszkaniowe, obejmujące zarówno trudności w znalezieniu zakwaterowania, jak i konflikty ze współlokatorami. W obrębie izolacji społecznej należy również uwzględnić zjawisko samoizolacji studentów.

W odpowiedzi na zidentyfikowane problemy w obszarze glottodydaktyki zasadne wydaje się opracowanie materiałów dydaktycznych zawierających słownictwo prawnicze i medyczne, które mogłyby stanowić uzupełnienie podstawowych podręczników. Wdrożenie takich rozwiązań wymaga jednak dalszych badań nad formami wsparcia językowego oraz oceną stopnia dopasowania istniejących materiałów dydaktycznych do potrzeb adaptacyjnych studentów.

Bibliografia

- Baranowska, A. S. (2015). Tutoring akademicki jako forma wsparcia studentów zagranicznych w adaptacji do nowych warunków życia i nauki w Polsce. *Journal of Modern Science*, 2(25), 195–218. <https://bibliotekanauki.pl/articles/451886>
- Białas, J., i in. (2015). *Cudzoziemcy w Polsce. Podręcznik dla funkcjonariuszy publicznych*. Helsińska Fundacja Praw Człowieka.
- Budyta-Budzyńska, M. (2011). *Integracja czy asymilacja? Strategie stawania się członkiem nowej wspólnoty: Przypadek polskich imigrantów w Islandii*. Projekt realizowany przy współpracy z The Research Center on International Migration and Ethnic Relations, University of Iceland (RCIMER). Pobrano 27 stycznia 2025 z <http://www.migracje.civitas.edu.pl/migracje/index.php/pl/>
- Chmielecka, P. (2023). *Imigranci z Ukrainy w Polsce – wyzwania, szanse, zagrożenia i ryzyko adaptacji w kontekście funkcjonowania polityki społecznej na przykładzie województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2014–2022* [Rozprawa doktorska, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy]. https://www.ukw.edu.pl/download/64438/Chmielecka_Rozprawa_doktorska.pdf
- Ditrich, R. (2024). Cudzoziemcy w Polsce. W tym roku to nie Ukraińców przybyło najwięcej. Na czele inny kraj ze Wschodu. *Forsal.pl*. Pobrano 15 kwietnia 2025 z <https://forsal.pl/gospodarka/demografia/artykuly/9410129,cudzoziemcy-w-polsce-w-tym-roku-to-nie-ukraincow-przybylo-najwiecej.html>
- Główny Urząd Statystyczny (GUS). (2019). *Zeszyt metodologiczny migracje ludności. Aspekty badania migracji wykorzystywane przy opracowaniu bilansów ludności 2018*. Pobrano 26 stycznia 2025 z <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/migracje-zagraniczne-ludnosc/zeszyt-metodologiczny-migracje-ludnosc,15,1.html>
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (*Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483*). Pobrano 27 stycznia 2025 z <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970780483>
- Kozuła, M. (2018). Adaptacja studentów zagranicznych na uczelniach jako główne wyzwanie edukacji migracyjnej w Polsce. *Kultura – Społeczeństwo – Edukacja*, 1(13), 91–104.
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA). (b.d.). *Warunki wjazdu i pobytu cudzoziemców w Polsce*. Pobrano 4 maja 2025 z <https://www.gov.pl/web/mswia/warunki-wjazdu-i-pobytu-cudzoziemcow-w-polsce>
- Opis poziomów biegłości językowej według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ). (b.d.). Pobrano 28 marca 2025 z https://wzks.uj.edu.pl/documents/41653/90333950/Za%C5%82%C4%85cznik_2_plakat_poziomy_kompetencji_wg_ESOKJ-CEFR.pdf
- Piekutowski, J. (2023). *Migracje: niewykorzystana (na razie) szansa Polaki*. Warsaw Enterprise Institute. <https://wei.org.pl/wp-content/uploads/2023/09/Migracje-niewykorzystana-na-razie-szansa-Polski-raport.pdf>
- Urząd do Spraw Cudzoziemców (UdSC). (2025). *Raport „Obywatele Ukrainy w Polsce”*. Pobrano 15 kwietnia 2025 z <https://www.gov.pl/web/udsc/obywatele-ukrainy-w-polsce--aktualne-dane-migracyjne2/>
- Słownik języka polskiego PWN. (b.d.). Pobrano 26 stycznia 2025 z <https://sjp.pwn.pl/sjp/;2576384>
- Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. (*Dz.U. 2013 poz. 1650*). Pobrano 26 stycznia 2025 z <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20130001650>
- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. (*Dz.U. 2023 poz. 742 z późn. zm.*). Pobrano 26 stycznia 2025 z <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001668>